

2006-10-29

Till Socialdepartementet
103 33 Stockholm

**Yttrande över betänkande av utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor; ”Att ta ansvar för sina insatser” – SOU 2006:65.
Ert dnr S2006/5476/ST**

Föreningen Sveriges Socialchefer – FSS - har beretts tillfälle att inkomma med yttrande över utredningen om socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.

Allmänna synpunkter

Inledningsvis vill FSS instämma i den övervägande merparten av de förslag till förändringar och förtydliganden som redovisas. Betänkandet innebär även en värdefull kunskapsgenombgång och redovisning av goda exempel av verksamheter och erfarenheter inom området.

Föreningen Sveriges Socialchefer vill även – i enlighet med sina tidigare remissyttranden - bekräfta utredningens teoretiska utgångspunkt att den så kallade könsmaktsförståelsen är central när det gäller mäns våld mot kvinnor, men att orsakerna till detta våld knappast kan beskrivas endimensionellt. Därför kan andra faktorer och förhållanden påverka våldets uttryck och omfattning.

Vi vill även med tillfredsställelse konstatera att utredningen är klar över att kommunernas förutsättningar samt socialtjänstens organisation skiljer sig åt inom landet och därmed inte lägger några förslag *hur* socialtjänsten bör organisera detta arbete, vilket således är mycket positivt.

FSS kan även se ett behov av att lägga fast de definitioner som används för våld och övergrepp på ett mer precist sätt, vilket skulle vara till fördel inte minst för myndigheter, forskare m fl. Utredningen betonar att inte bara fysiskt våld innefattas i begreppet utan även psykiskt våld, sexuellt våld och ekonomisk kontroll ingår. Däremot finns en otydlighet exempelvis när det gäller olika former av kränkningar och som utredningen själv konstaterar inte minst drabbar kvinnor med funktionshinder. Det skulle innebära stora fördelar med att tydligare definiera vad detta våld och övergrepp innefattar, samt även att lägga fast ett gemensamt begrepp som används för att benämna detta våld.

Ändring av 5 kap, 11 § socialtjänstlagen

Betänkandet föreslår att lagen ändras i formell mening från ”bör” till ”skall” ge stöd till brottsoffer – vilket FSS tillstyrker - även om nuvarande regelverk egentligen innebär ett mer tvingande regelverk för kommunerna än vad som alltid uppfattats. Det finns dock även starka skäl att markera frågorna som rör kvinnofrid på ett

tydligare sätt så att dessa inte kommer i skymundan, samt detta även med hänsyn till att kvinnorna inte alltid själva identifierar sig som brottsoffer. I dag förlitar sig allt för många kommuner på frivilliga insatser – till vilka FSS har en positiv grundsyn - exempelvis från kvinnojourer, vilket dock inte fritar samhället från sitt ansvar.

Vi vill även tillstyrka den förstärkning som görs att ge barn stöd och hjälp vid behov, samt den ändrade avgränsningen ”upplevt” istället för ”bevittnat” våld eller andra övergrepp.

Allmänt råd, bedömningsinstrument och kunskapsbaserade riktlinjer

För att förbättra och förstärka insatserna till kvinnor som utsatts för våld och andra övergrepp föreslår betänkandet ett antal verktyg. Utredningen belyser dock endast i begränsad utsträckning de preventiva insatserna, vilket främst berör andra aktörer än socialtjänsten, men har stor betydelse för att minska det omfattande folkhälso-problem som detta våld utgör.

De preventiva insatserna kan även innefatta män som utövar våld exempelvis i form av mansmottagningar, gruppsamtal etc, vilket borde uppmärksammas ytterligare. Om inte männens behov av insatser uppmärksammas kvarstår grundproblemet med en man som utövar våld.

Betänkandet föreslår bl a att Socialstyrelsen skall utarbeta allmänna råd samt kunskapsbaserade riktlinjer, samt att Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS) får i uppdrag att utveckla bedömningsinstrument för socialtjänstens insatser för våldsutsatta kvinnor. Betänkandet redovisar den bas och skillnad som finns mellan dessa tre instrument för att förbättra författningstillämpning, bedömningar och metodstöd. Föreningen Sveriges Socialchefer är positiv till förslagen. Det kan dock finnas en påtaglig risk att dessa sammantaget kan medföra – inte minst ett bedömningsinstrument – att de blir alltför styrande och detaljreglerande, samt därmed hämmande för utvecklandet av metodik och insatser.

Bedömningen av kvinnans och barnets säkerhet i samband med s k riskbedömningar förefaller som ett polisiärt ansvarsområde.

Socialtjänstens statistik

Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda möjligheten att göra socialtjänstens insatser för våldsutsatta kvinnor till en del av den officiella socialtjänststatistiken. Bakgrunden är att det idag saknas statistiska beskrivningar i ärenden som rör våldsutsatta kvinnor.

FSS delar uppfattningen att kunskapen om insatserna för målgruppen är otillräckliga. Det bör dock beaktas att nuvarande statistik i allt väsentligt är relaterad till insatser och inte målgrupper. Vidare bör det vara en självklar del i kommunernas

kvalitetsarbete att detta även innefattar uppföljning och redovisning av behov och insatser för kvinnor som varit utsatta för våld eller andra övergrepp.

Samordning och tillsyn

Betänkandet föreslår att länsstyrelserna i samarbete med Socialstyrelsen utarbetar relevanta bedömningskriterier för tillsynen av socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn, samt att tydligheten i denna tillsyn ökas. FSS tillstyrker förslaget i denna del.

Vidare konstateras att kommunerna är i behov av att samordna sina insatser i vissa fall, vilket kan konstateras är en nödvändighet för många kommuner i Sverige.

Länsstyrelserna föreslås ges en samordnande funktion för vissa övergripande områden. Vi avvisar detta förslag med hänvisning till att länsstyrelsens roll skulle kunna riskera att bli otydlig och i stället bör inriktas på tillsynsfunktionen, vilken även bör vara framåtsyftande och stödjande. Kommunerna måste anses ha både vilja och förmåga att själva samordna sådana områdesvisa insatser, vilka kan se olika ut beroende av de lokala/regionala förutsättningarna – exempelvis via Kommunförbund, regionala organ etc. En sådan ordning innebär goda möjligheter – t ex via kartläggningar - att lokalt bygga upp en god kunskapsbas för att utveckla insatserna till målgruppen.

Dödsfallsutredningar

Utredningen föreslår att dödsfallsutredningar skall göras i de fall kvinnor mister livet på grund av våld i nära relationer med syfte att förhindra att liknande händelser sker och kan förebyggas. FSS tillstyrker förslaget, men förordar att sådana utredningar även kan genomföras i samband med andra allvarliga övergrepp mot kvinnor som inte nödvändigtvis medför dödlig utgång.

Ekonomiska resurser

De förtydligade krav som blir en följd av betänkandet innebär med absolut nödvändighet att resurser behöver tillföras kommunerna, bl a för att kunna tillskapa skyddade boenden i erforderlig omfattning. Betänkandet föreslår att i vart fall en del av dessa medel (för vissa andra insatser utöver skyddat boende, förebyggande arbete m m) skall fördelas via länsstyrelserna.

Det är ett oavvisligt krav att kommunerna tillförs medel för de insatser som preciseras och förtydligas, att dessa blir långsiktigt hållbara samt inte minst att dessa medel tillförs direkt till kommunerna.

Per-Olof Forsblom
Ordförande